

Iyun Chabura: The Friday Night Chulent Dilemma

I. Just Scoop it Out!

1) תלמוד בבלי מסכת ביצה דף לד עמוד א

תניא, אחד מביא את האור, ואחד מביא את העצים, ואחד שופת את הקדרה, ואחד מביא את המים, ואחד נותן בתוכו תבלין, ואחד מגיס - כולן חייבין.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף יח עמוד ב

מאן תנא להא, דתנו רבנן: לא תמלא אשה קדרה עססיות ותורמסין ותניח לתוך התנור ערב שבת עם חשכה. ואם נתן - למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו. ... לימא בית שמאי היא ולא בית הלל! - אפילו תימא בית הלל, גזירה שמא יחתה בגחלים. ... צמר ליורה לגזור! - אמר שמואל: ביורה עקורה. - וניחוש שמא מגיס בה! - בעקורה וטוחה.

בית יוסף אורח חיים סימן שיח

יח כתב הר"ן בפרק קמא דשבת (ו: ד"ה ומדאמר) גבי נתינת צמר ליורה מבעוד יום דאוקימנא ביורה עקורה וטוחה דמכאן לאילפס וקדרה שהעבירן מרותחין מעל גבי האור שכל שלא נתבשל כמאכל בן דרוסאי אין מוציאין בכף מהם דנמצא מגיס ואיכא משום מבשל אבל כל(י) שנתבשל כמאכל בן דרוסאי תו ליכא למיחש להכי והני מילי בקדרה אבל בצמר ליורה לעולם אסור להגיס בו שאע"פ שקלטו העין דרך הצבעין להגיס בהם תמיד כדי שלא יחרכו

רמב"ם הלכות שבת פרק ג הלכה יא

אסור להכניס מגריפה לקדרה בשבת והיא על האש להוציא ממנה בשבת ה מפני שמגיס בה וזה מצרכי הבישול הוא ונמצא כמבשל ו בשבת. ,+/השגת הראב"ד/ אסור להכניס מגריפה לקדרה והיא על האש להוציא ממנה. א"א הפריז על מדותיו שאסר אפי' להוציא מן הקדירה במגריפה. +

מגיד משנה הלכות שבת פרק ג הלכה יא

ונ"ל שאין דברי רבינו אמורין במבושל כל צרכו דהתם ודאי אפילו מחזירין ע"ג האש ומבשלין פטור כמו שיתבאר פ"ט כיון שכן אין לגזור בהכנסת מגרפה אבל באינו מבושל ודאי יש לחוש לדעתו ז"ל שכתב פ"ט. ובהשגות א"א הפריז על מדותיו שאסור להוציא אפילו מן הקדרה במגרפה עכ"ל. ומה שנ"ל כתבתי והוא שכל שאין בהגסה ממש חיוב הכנסת המגרפה מותר וכל שיש בהגסה חיוב אסור להכניסה ובפ"ט אכתוב עוד בזה:

כסף משנה הלכות שבת פרק ג הלכה יא

אסור להכניס מגריפה לקדרה בשבת והיא על האש וכו'. נ"ל שמ"ש רבינו והיא על האש לאו דוקא אלא כל שהעבירה מרותחת מעל האור היא על האש קרי לה וכן דעת הטור ורבינו ירוחם:

כתב הרמ"ך אסור להכניס מגריפה וכו'. נ"ל לפרש בד"א בתבשיל שלא צרכו אבל בישל כל צרכו מותר וכן המנהג. מ"מ צ"ע לפירושו שפירש והלא מגיס ומקרב הבישול א"כ היאך מותר לסמוך קדירה חיתה אפי' לא גרף לד"ה ואמאי לא גזרו דילמא מגיס וצ"ע. ונראה לפרש והלא מגיס והוא צובע כדרך הצובעים שמגיס הבגדים לקלוט הצביעה וי"ל כיון קדרה חיתה מסח דעתיה ולא מגיס, עכ"ל:

שולחן ערוך אורח חיים סימן שיח סעיף יח

האלפס והקדירה (קיג) שהעבירן מרותחין מעל גבי האור, אם לא נתבשל כ"צ אין מוציאין בכף מהם * (קיד) שנמצא מגיס ואיכא משום מבשל ואם נתבשל (קטו) כל צרכו מותר <כב> אבל צמר ליורה אע"פ שקלט העין (קטז) מג אסור להגיס בו (פי' לנענע אותו בכף). הגה: מד ולכתחלה יש ליזהר * (קז) <כג> אף בקדירה בכל ענין. (פסקי מהרי"ו).

ספר כלבו סימן לא

המבשל דבר שהיה מבושל כל צרכו או שלא היה בשול כלל פטור, וכל שבא בחמין מלפני השבת, כלומר, שנתבשל, שורין אותו בחמין בשבת, ואפילו בכלי ראשון, ובלבד שלא יהיה על האש, גזירה שמא יגיס בה ויתחייב משום מבשל,

Tefferes Shmuel Shabbos 3:16

תפארת שמואל

גלגול ק"ל : (יג) להשימים ס"א להחזיר : (יד) אע"פ שאינה גרופה כ"ל : (טו) שמא ירתיח ז"ל שמא ימלא : (טז) ואחר שנתבשל כמז"ד אפשר וכו' . מ"ש המחבר שלאחר שנתבשל כמז"ד אין בו ביטול בהגסה הוא סגרת הרש"א אבל הרמב"ם פסק כ"ז שלא נתבשל כראוי כ"ז שייך בו ביטול ודבריו מסתברא ומ"ש לעיל בפ"ק דלרש"י אסור להכניס הכף בקדירה צעודה על האש משמע אפילו בלא הגסה אלא ליקח ולהוציא מהקדרה לא נראה לי כלל שהיו ביטול כ"כ ומ"מ אסור מדרבנן דשמא יתפון בה ויגיס ויהא חייב סקילה ודוקא צעודה על האש הוא דליכא הגסה דביטול היכא שאינו מבושל כ"ז ואסרינן מדרבנן אפילו מבושל כ"ז דשמא יטעה ויראה לו שהיא מבושלת כל זככה ויבא לידי חיוב סקילה אבל לאחר שהוסר מן האש נראה צעירי דאין שייך ביטול כלל בהגסה אם לא צעוד גבי יורה כ"ל ודו"ק : (יז) הפשרו זהו ביטולו כ"ל :

זמא יזו . יזויד דא"ר הו ליב למחזי . להחזום וכו' רז מ"זו . דרבנן דחול . נדארת דרביה . וזה שמרד דיה

שו"ת אגרות משה אורח חיים ח"ד סימן עד

(ט) כשהקדרה כבדה וקשה להסירה מן האש מותר להוציא בכף במבושל כל צרכו. תשובה: אם הקדרה כבדה אם הוא על האש שאיכא איסור מדרבנן אסור אפילו להוציא בכף, ול"ד להא שכתב המ"א בס"ק מ"ד דנהוג היתר במיני קטניות שמוציאין אותן בכף אף שהוא סובר דאיכא איסור גם אחר שהורידו מן האש, דמ"מ כשהוא על האש דאיכא טעם לאסור כדכתב התפא"ש ואיכא גם דעת הכל בו שהוא אסור מדאורייתא אף שלא מובן הדבר, ואיכא קצת טעם לע"ד דאף שהקדרה הוא מבושל כל צרכו, סובר שאירע הרבה פעמים שאיכא קרטין דלא נתבשלו כל צרכן אף שהן ראויין לאכול דהוא אגב רובא דרובא מהקדרה שהוא מבושל כל צרכו, והגסה שמערב כשהוא על האש עושה שיתבשל גם הם, לכן חמור ויש לאסור אף בקדרה כבדה, אבל כשסלקן מן האש אין להחמיר בקדרה כבדה כבמג"א.

משנה ברורה סימן שיח ס"ק קיג

(קיג) שהעבירן מרותחין - נקט שהעבירן לרבותא דאפי' בזה אסור כשלא נתבשל כל צרכו ובנתבשל כל צרכו אפי' עומד ע"ג האור מותר להוציא בכף כן משמע בב"י אבל בא"ר מסיק דיש לאסור בזה:

משנה ברורה סימן שיח ס"ק קיז

(קיז) אף בקדירה וכו' - אלא יהפוך הקדירה לקערה ולא יוציא בכף ועיין באחרונים דלא נהיגין להחמיר בזה דבאמת העיקר כמו שכתבנו מתחלה דמבושל כל צרכו אפי' להגיס מותר וכמבואר לקמן בסימן שכ"א סוף ס"ט והרוצה להחמיר יחמיר בהגסה ממש אבל להוציא בכף אין להחמיר כלל בנתבשלה כל צרכה ואינה על האש:

II. But What is the solution?

שולחן ערוך אורח חיים סימן רנג סעיף ב

כירה (נב) שהיא גרופה וקטומה ונטל הקדירה מעליה (נג) אפי' בשבת, * מותר להחזירה (נד) כל זמן שהיא יט רותחת. הגה: (נה) כ ועודה בידו (טור), * ולא הניחה ע"ג קרקע. הגה: * (נו) כא ודעתו להחזירה (טור); (נז) ודוקא כב על גבה, (נח) אבל לתוכה אסור. (נט) ובתנור, אסור להחזיר אפי' הוא גרוף וקטום; (ס) וה"ה לכופח, אם הסיקו בגפת ועצים. הגה: * (סא) < ודוקא שהתבשיל מבושל כל צרכו (ב"י), ואז מותר להחזיר,

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לח עמוד ב

ואף רבי אושעיא סבר: אף מחזירין - אפילו בשבת; דאמר רבי אושעיא: פעם אחת היינו עומדים לעילא מרבי חייא רבה, והעלנו לו קומקמוס של חמין מדיוטא התחתונה לדיוטא העליונה, ומזגנו לו את הכוס והחזרנוהו למקומו, ולא אמר לנו דבר. אמר רבי זריקא אמר רבי אבא אמר רבי תדאי: לא שנו אלא שעודן בידו, אבל הניחן על גבי קרקע - אסור. אמר רב אמי: רבי תדאי דעבד - לגרמיה הוא דעבד, אלא הכי אמר רבי חייא אמר רבי יוחנן: אפילו הניחה על גבי קרקע - מותר. פליגי בה רב דימי ורב שמואל בר יהודה, ותרוייהו משמיה דרבי אלעזר אמרי. חד אמר: עודן בידו - מותר, על גבי קרקע - אסור. וחד אמר: הניחן על גבי קרקע - נמי מותר. אמר חזקיה משמיה דאביי: הא דאמרת עודן בידו מותר - לא אמרן אלא שדעתו להחזיר, אבל אין דעתו להחזיר - אסור. מכלל דעל גבי קרקע, אף על פי שדעתו להחזיר - אסור. איכא דאמרי, אמר חזקיה משמיה דאביי: הא דאמרת על גבי קרקע אסור - לא אמרן אלא שאין דעתו להחזיר, אבל דעתו להחזיר - מותר. מכלל שבעודן בידו, אף על פי שאין דעתו להחזיר - מותר. בעי רבי ירמיה: תלאן במקל מהו?

הניחן על גבי מטה מהו? בעי רב אשי: פינן ממיחם למיחם מהו? - תיקו.

בית יוסף אורח חיים סימן רנג אות ב (א) ד"ה כירה שהיא

ופסק הרי"ף (יז): כלישנא קמא וכתב הר"ן (שם ד"ה לא) דאף על גב דלישנא בתרא מיקל פסקו רבוותא כלישנא קמא לחומרא מפני שהם דברים שקרובים לבוא לידי איסור תורה וכן פסק הרא"ש

רמב"ם הלכות שבת פרק ג הלכה י

כל שמותר לשהותו על גבי האש כשנטלים אותו בשבת ג אסור להחזירו למקומו, ואין מחזירין לעולם אלא על גבי כירה גרופה או מכוסה או בכירה וכופח שהוסקו בקש וגבבה, והוא שלא הניח הקדרה על גבי הקרקע אבל * משהניחה ד על גבי קרקע אין מחזירין אותה,

רמב"ם על משנה מסכת שבת פרק ג משנה א

מחזירין בתנאי שלא הונחה הקדרה על שום דבר, אלא נשאה באויר עד שיצוק ממנה ויחזירנה.

שו"ת אגרות משה אורח חיים ח"ד סימן עד

(לג) הניח הקדרה ע"ג קרקע ועדיין הוא אחוז בה בבית יד האם מותר להחזירה, דבפיהמ"ש כ' הרמב"ם דמותר להחזיר בתנאי שלא תונח הקדירה על דבר אלא שתהי' באויר וכו'.

תשובה: יש להקל, דמדאפיק (גמ' ל"ח ע"ב וש"ע /או"ח/ רנ"ג סעי' ב') בלשון הניחה ולא בלשון העמידה ע"ג קרקע משמע שהניחה ממש לבדה ולא אחוז בה כלל, וברמב"ם פ"ג משבת ה"י לא הזכיר שתהי' באויר, משמע שאף הרמב"ם מתיר.

לכירה גרופה או שחבה הקדירה עומה משום חשש שמא יגוס, ואחרי שדעת הרמב"ן [לאחר גישה ראשונה] והרשב"א והרא"ש והר"ן דלחזר ששכיל כ"ל שאין צו משום ציטול אין צו משום מגיס והמיי"ם פי' גם דעת הר"ם כן אפשר להקל בדבר, ואמנם בהגסה ממש בזמן שהוא על האש ראוי לפרוש, אחרי שנדעת הר"ם היא מלאכה דלוריתא כפי מה שפירשו הכלבו, מ"מ ליעול בכף שהוא רק מדרבנן כדמשמע מ"ל הר"ם אסור כ"י ומוחל כדכ"ל ומשמע שאינו מבשל ממש, וכ"כ בהד"א במי"ם יש לסמוך להקל כש"פ אפי' כשהוא על האש וכמשי"כ הראשון, ובמ"ז כתב להחמיר ליעול בכף כל זמן שהוא על האש, אף בנתבשל כ"ל, ונראה דברוזה להשאיר הקדירה כשהיא על כירה שאינה גרופה שאם יסלקה לא יוכל להחזיר, ואין לו תקנה חלח ליעול בכף, אפשר להקל.

Chazzon Ish - Orach Chaim

37:15

